

**EVALUATIE CULTUREEL-
ERFGOEDRONDE 2019-2023**

27.06.2019

MANAGEMENTSAMENVATTING

Het departement voerde een evaluatie uit van de voorbije cultureel-erfgoedronde 2019-2023, met focus op het beoordelings- en beslissingsproces. De evaluatie omvat drie deelevaluaties:

- evaluatie door de beoordelaars, gecoördineerd door de afstemmingscommissie;
- evaluatie door de aanvragers;
- evaluatie door het departement.

Globaal kan geconcludeerd worden dat het Cultureelerfgoeddecreet en de uitgeschreven procedures een stevige basis vormen voor de kwalitatieve beoordeling. De voorbije ronde werd doorlopen zonder incidenten en resulteerde in een significante financiële inhaalbeweging voor de cultureel-erfgoedsector.

Dat neemt niet weg dat er een aantal belangrijke verbeterpunten zijn. Heel wat van deze verbeterpunten hebben betrekking op elementen die nieuw zijn in het Cultureelerfgoeddecreet van 2017: werken met meerdere beoordelingscommissies, afstemming hiertussen, het aanduiden en subsidiëren van cultureel-erfgoedinstellingen, repliek en leeswijzer. Deels gaat het hierbij om elementen die vooral verder op punt gesteld moeten worden. Sommige problemen vragen evenwel ingrijpendere maatregelen, zoals het statuut van de repliek.

Naast het omgaan met de nieuwe elementen in het decreet is vooral de plan- en werklust een cruciaal knelpunt. Zeker voor de beoordelingscommissies lag de werklust onrealistisch hoog. Dit is een knelpunt waarop sowieso ingegrepen moet worden, wat meer ingrijpende bijsturing zal vragen zoals het bekijken van de indelingsprincipes en -procedure.

Andere belangrijke verbeterpunten hebben betrekking op de verhouding tussen het verzekeren van voldoende expertise en het zoveel mogelijk voorkomen van mogelijke betrokkenheden, het werken met hoorzittingen en de vraag om voor de indiendatum meer duidelijkheid te geven aan aanvragers en beoordelaars over de manier waarop de adviezen en leeswijzer in een subsidiebedrag vertaald zullen worden.

De voornaamste voorstellen tot remediëring zijn:

- Het bekijken van de samenstelling van de beoordelingscommissies en de bepalingen omtrent betrokkenheid voor beoordelaars, om te allen tijde voldoende expertise te verzekeren.
- Het optimaliseren van het aanvraagformat en de criteria, zodat er geen onnodige of dubbele vragen/criteria beantwoord/beoordeeld moeten worden en er een voldoende duidelijk onderscheid is tussen alle types aanvragen.
- Het op punt stellen van de beoordelingsprocedure, onder meer met betrekking tot hoorzitting, quoteringen en afstemming. Daarbij moet ook de invulling van 'feitelijke fouten' bij de repliek bekeken worden. Bij een eventuele decreetswijziging kan de repliekprocedure in zijn geheel herzien worden.

- Het verder scherpstellen van de rol van het departement bij de advisering en bij het opstellen van het voorstel van beslissing. In de advisering kan het departement daarbij een vorm van preadvies formuleren over de zakelijke werking en eventueel ook over de indelingscriteria.
- Het herbekijken van het systeem van indeling (beoordeling huidige werking) met meer aandacht voor continuïteit, eventueel gekoppeld aan het evaluatiesysteem. Dit moet zeker afgestemd worden op de procedure voor de aanduiding van en werkingssubsidies voor cultureel-erfgoedinstellingen, die ook verder op punt gesteld zal worden. Ook het omgaan met organisaties met een band met de Vlaamse Gemeenschap moet daarbij geëvalueerd worden.
- Het nadrukkelijker formuleren van prioriteiten en richtlijnen in de Strategische Visienota, zowel voor de beoordeling van individuele dossiers als voor de vertaling van de adviezen in een (voorstel van) beslissing.

Heel wat van deze oplossingen vragen geen decretale wijzigingen, maar kunnen bijvoorbeeld opgevangen worden in het proceduredraaiboek of bij het opstellen van de volgende Strategische Visienota. Een aantal problemen kunnen enkel opgevangen worden door decretale ingrepen. Deze hebben in de meeste gevallen evenwel geen betrekking op de structuur of de onderliggende principes van het decreet. In die zin gaat het om eerder eenvoudig door te voeren decretale aanpassingen.

De bevindingen in deze evaluatie hebben enkel betrekking op de voorbije beoordelings- en beslissingsronde. Daarnaast lopen er binnen het departement trajecten die ook voor cultureel erfgoed van groot belang zijn, onder meer de afstemming van de verschillende subsidiedecreten in het traject 'slimme subsidies', de visievorming rond de grote instellingen en het project basismonitoring. Uiteraard zal er bij de verdere opvolging en implementatie rekening gehouden worden met de resultaten van deze trajecten.

Deze evaluatie betreft het beoordelings- en beslissingsproces. Met het oog op de volgende Strategische Visienota wordt een afzonderlijk traject opgestart om de sterktes en zwaktes en noden en behoeften van de cultureel erfgoedsector na de grote erfgoedronde in kaart te brengen.

////////////////////////////////////

INHOUD

1	SITUERING EVALUATIE.....	5
2	OVERKOEPELENDE BEVINDINGEN EN VERDERE AANPAK.....	6
2.1	COMMISSIESAMENSTELLING EN EXPERTISE	6
2.2	INFORMATIEBRONNEN	8
2.3	DECRETALE BEPALINGEN	10
2.4	COMMISSIEWERKING	11
2.5	TIMING EN WERKLAST	14
2.6	WERKING AFSTEMMINGSCOMMISSIE	16
2.7	VERDERE VERLOOP BESLISSINGSPROCEDURE	17
2.8	AFSPRAKEN VOLGENDE BELEIDSPERIODE	19
3	OVERZICHT VERBETERVOORSTELLEN.....	19

////////////////////////////////////

1 SITUERING EVALUATIE

Deze nota betreft de evaluatie van de voorbije beoordelingsronde voor werkingssubsidies op het Cultureelerfgoeddecreet van 2017 (CED) voor de beleidsperiode 2019-2023. De evaluatie is uitgevoerd door het departement in nauwe samenspraak met de afstemmingscommissie cultureel erfgoed.

Een grondige evaluatie van de ronde is mogelijk en noodzakelijk doordat voor het eerst de meerderheid van de organisaties op het Cultureelerfgoeddecreet gezamenlijk het beoordelingsproces doorliepen. Het gaat meer bepaald om de procedures voor:

- aanduiding als cultureel-erfgoedinstelling;
- landelijke indeling en werkingssubsidies voor collectiebeherende organisaties: musea, archieven en erfgoedbibliotheken;
- regionale indeling en werkingssubsidies voor collectiebeherende organisaties: musea, archieven en erfgoedbibliotheken;
- dienstverlenende organisaties op landelijk niveau;
- de organisatie immaterieel cultureel erfgoed.

Het steunpunt voor cultureel erfgoed werd pas recent via het Verzameldecreet opgenomen in het Cultureelerfgoeddecreet. Van deze aanvraagprocedure volgt nog een afzonderlijke evaluatie.

De aanvragen werden ingediend op 15 december 2017 (landelijke organisaties) en 15 januari 2018 (regionale organisaties). De Vlaamse Regering besliste over de aanvragen op 28 september 2018. Omtrent de aanduiding van nieuwe cultureel-erfgoedinstellingen nam de Vlaamse Regering tussentijds een beslissing, op 9 maart 2018.

Na de beslissing werd een evaluatieproces opgestart, dat bestond uit drie deevaluaties:

- **Evaluatie door de beoordelaars (bijlage 1)**

Deze evaluatie gebeurde op basis van een uitgebreide digitale bevraging, gevolgd door commissievergaderingen. De tekst van deze deevaluatie werd gecoördineerd door de afstemmingscommissie cultureel erfgoed.

- **Evaluatie door de aanvragers (bijlage 2)**

Deze evaluatie gebeurde op basis van een uitgebreide digitale bevraging, gevolgd door commissievergaderingen.

- **Evaluatie door het departement (bijlage 3)**

Deze evaluatie gebeurde op basis van interne vergaderingen, gevolgd door bespreking van de bevindingen van de andere deevaluaties.

De drie deevaluaties zijn opgenomen als bijlage bij deze tekst.

2 OVERKOPELENDE BEVINDINGEN EN VERDERE AANPAK

Algemeen kan gesteld worden dat de bevindingen van de drie deelevaluaties in grote lijnen in elkaars verlengde liggen, uiteraard met nuances. Belangrijk daarbij is wel dat enkel de deelevaluatie van het departement het volledige beoordelings- en beslissingsproces betreft. De evaluatie door de beoordelaars spreekt zich niet uit over het traject na de beslissing (o.m. sluiten beheersovereenkomsten), omdat de beoordelaars hierbij niet betrokken zijn. De evaluatie door de aanvragers spreekt zich in hoofdzaak uit over de onderdelen van het proces waarmee de aanvragers in contact komen: het indienen van de aanvraag, het plaatsbezoek/de hoorzitting, het voorlopige advies, de repliek, het definitieve advies en de uiteindelijke beslissing.

Deze tekst schetst een overkoepelend beeld van de bevindingen van de drie deelevaluaties en doet voorstellen met betrekking tot de verdere aanpak.

Zoals de afstemmingscommissie aangeeft, zijn de globale bevindingen positief:

- er is een uitgewerkt kader in het decreet en uitvoeringsbesluit;
- er zijn duidelijke richtlijnen in het draaiboek en huishoudelijk reglement;
- het gelijktijdig indienen van de deelsectoren blijkt een grote meerwaarde;
- de procedure is doorlopen zonder obstakels;
- er zijn kwalitatieve en afgestemde adviezen;
- er was een erg constructieve samenwerking tussen commissies en het departement;
- en uiteraard resulteerde de ronde in een broodnodige financiële inhaalbeweging voor de cultureel-erfgoedsector.

Dat neemt niet weg dat er ook heel wat verbeterpunten zijn. Het vervolg van deze tekst focust vooral op deze verbeterpunten. De tekst behandelt daarbij 8 punten, die in grote lijnen het beoordelings- en beslissingsproces volgen.

Elk punt omvat daarbij een korte situering, een analyse van de vaststellingen en een voorstel voor verdere aanpak. De adviescommissie en de sector worden sowieso betrokken bij het vervolgtraject.

2.1 COMMISSIESAMENSTELLING EN EXPERTISE

⇒ **Situering**

De beoordelingscommissies bestonden uit 11 leden, de internationale commissie uit 8. De leden werden geselecteerd uit de pool van experts, met uitzondering van de buitenlandse leden in de internationale commissie. Daarbij werd rekening gehouden met de benodigde expertise, maar ook met andere factoren, zoals man-vrouwverhouding en geografische spreiding.

In totaal waren er tijdens de ronde 6 beoordelingscommissies (verder: BC's) actief:

////////////////////////////////////

herbekeken en zo nodig genuanceerd worden. Zeker voor de werking van de afstemmingscommissie zelf is dit nodig.

- **Beoordelingsprocedure/draaiboek: verzekeren maximale inzet expertise bij plaatsbezoeken**
Bij plaatsbezoeken moet ingezet worden op een maximale beschikbaarheid van de in de commissie aanwezige expertise. Meerdere opties kunnen hierbij onderzocht worden: (soms) met meer dan twee leden op plaatsbezoek gaan; nog sterker toezien op het doorgeven van de historiek; voorbereidende vergaderingen of doorgeven van opmerkingen van commissieleden; een nadrukkelijker rol voor het departement op sommige punten ...

2.2 INFORMATIEBRONNEN

⇒ *Situering*

Dit punt betreft de verschillende bronnen die ter beschikking waren voor het beoordelen van de aanvraag.

De procedures en deontologische regels voor de aanvraagbehandeling worden beschreven in het draaiboek en het huishoudelijk reglement.

De aanvragers dienden hun aanvraag in via KIOSK, het digitale systeem voor aanvragen en beoordelen. Het departement stemde de vragenlijsten op voorhand af met vertegenwoordigers van de belangenbehartiger en hield zoveel mogelijk rekening met de gemaakte opmerkingen. Ook de beoordelaars gebruikten dit systeem voor het raadplegen van de aanvragen en achtergrondinformatie over de dossiers (de zogenaamde 'historiekfiche') en voor het formuleren en nalezen van de adviezen.

Een richtinggevende tekst voor de beoordeling is de Strategische Visienota Cultureel Erfgoed, die verankerd is in de beoordelingscriteria. Op 22 december 2019 keurde de Vlaamse Regering daarnaast de visienota 'Een Vlaams cultuurbeleid in het digitale tijdperk' goed (verder: de 'visienota digitalisering').

Een laatste bron van informatie zijn de plaatsbezoeken en hoorzittingen. Plaatsbezoeken gebeurden bij collectiebeherende organisaties door twee leden van de beoordelingscommissie en de dossierbehandelaar van het departement. Het gaat om een bezoek voor en achter de schermen van de organisatie en een gesprek over de aanvraag. Voor de dienstverlenende rollen en de organisatie ICE was er een hoorzitting: een gesprek met de voltallige beoordelingscommissie.

⇒ *Analyse*

Het huishoudelijk reglement en het draaiboek zijn nuttige instrumenten. De procedure is voldoende duidelijk en zit goed in elkaar. Zoals elders in deze evaluatie gesteld wordt, moeten de bepalingen omtrent betrokkenheden, de waardeschalen voor de quoteringen en de rol van het departement wel verder scherpgesteld worden.

Over het systeem voor digitaal aanvragen, raadplegen en adviseren via KIOSK zijn zowel de aanvragers, de beoordelaars als het departement zelf weinig tevreden. Dit ligt zowel aan de KIOSK-toepassing, die snel

gebouwd moest worden en nog kinderziektes vertoonde, als aan het aanvraagformat. De aanvragen zijn te uitgebreid en bevatten nog te veel dubbele informatie.

Over de historiekfiche van het departement is er tevredenheid. Het analysegedeelte van deze fiches was in de voorbije ronde beperkt, om zo enkel neutrale informatie aan de beoordelingscommissie te bezorgen. Uit de evaluatie blijkt evenwel dat de beoordelaars vragen dat dit voor een aantal punten wordt uitgebreid: in de zakelijke analyse, maar eventueel ook met betrekking tot de beoordeling van de indeling (zie 2.5).

De rol van de Strategische Visienota in het beoordelingsproces was nog onvoldoende duidelijk. De Visienota digitalisering verscheen pas na de indiendatum, dus hiermee kon tijdens de beoordeling geen rekening gehouden worden. Nochtans was deze tekst van groot belang voor de werking van bepaalde organisaties in de sector.

De plaatsbezoeken worden beoordeeld als erg zinvol en voldoende uitgebreid, hoewel zoals vermeld niet altijd alle relevante expertise uit de beoordelingscommissie beschikbaar is tijdens het plaatsbezoek (zie 2.1). De hoorzitting wordt door alle betrokkenen negatief beoordeeld. De voorziene tijd was te kort, waardoor de mogelijkheid tot een echt gesprek ontbrak.

⇒ ***Verdere aanpak***

- **KIOSK en aanvraagformat: format herzien en strakker aflijnen**

KIOSK wordt geoptimaliseerd en het aanvraagformat wordt herzien, zodat de vragen strakker afgelijnd worden. In het aanvraagformulier wordt ruimte voorzien voor een omgevingsanalyse en voor meer detail in het begrotingsformulier. De bijlagen en het aantal tekens worden herbekeken, met zowel aandacht voor verdere uniformisering van het format als voor de organisatorische eigenheden van de verschillende aanvragers. Voor de dienstverlenende organisaties en de organisatie ICE zal ook verzekerd worden dat er een voldoende duidelijk beeld is van de huidige werking (zie volgende punt).

- **Beoordelingsprocedure/draaiboek: scherpstellen rol departement**

De rol van het departement wordt verder scherpgesteld, met een groter aandeel in de zakelijke analyse. Het overzicht van de voorgeschiedenis en de analyse van de nieuwe aanvraag worden van elkaar losgekoppeld. Dit kan in eerste instantie binnen het huidige decretale kader, verder gaande wijzigingen vragen mogelijk wel een decreetswijziging (zie verder).

- **Beoordelingsprocedure/draaiboek: formule hoorzitting herbekijken**

De formule van de hoorzittingen wordt herbekeken. Het departement verkiest hierbij in eerste instantie het optimaliseren van het gesprek met de voltallige commissie boven een plaatsbezoek met enkele leden, maar dit moet verder afgestemd worden met de organisaties en de beoordelaars. Ook de mogelijkheden van een tussenoplossing worden bekeken (bv. regionaal georganiseerde gesprekken met een grotere delegatie van de beoordelingscommissie).

//

- **Strategische Visienota: nadrukkelijker prioriteiten formuleren**

Bij de voorbereiding van de volgende Strategische Visienota zal nadrukkelijker aandacht geschonken worden aan de manier waarop de geformuleerde prioriteiten vertaald kunnen worden naar het beoordelingsproces. Uiteraard zal deze noodzaak daarbij ook gesignaleerd worden aan de nieuwe minister van Cultuur, die de eindverantwoordelijkheid draagt voor de Strategische Visienota.

2.3 DECRETALE BEPALINGEN

⇒ **Situering**

Bij collectiebeherende organisaties maakt het Cultureelerfgoeddecreet een onderscheid tussen de huidige en de toekomstige werking. De aanduiding als cultureel-erfgoedinstelling en de indeling bij het landelijke of regionale niveau gebeuren op basis van de huidige werking. De aanvraag voor werkingssubsidies betreft de toekomstige werking. Bij dienstverlenende organisaties en de organisatie ICE bestaat dit onderscheid niet, hier wordt enkel de aanvraag voor werkingssubsidies beoordeeld. Voor de collectiebeherende organisaties is er daarnaast een subsidievoorwaarde (CED, art. 48), die bepaalt dat de organisatie een afzonderlijke, opzichzelfstaande, cultureel-erfgoedwerking moet hebben, die geen onderdeel is van een omvangrijkere kerntaak.

⇒ **Analyse**

Globaal is er relatieve tevredenheid over de decretale criteria en bepalingen. Soms is er wel nog te veel overlap tussen de criteria. Zeker de criteria voor indeling zijn uitgebreid, maar dit is ook nodig om een beeld te hebben van de gehele werking.

Het onderscheid tussen huidige en toekomstige werking wordt als zinvol gezien. Bij types organisaties waar dit onderscheid er nog niet is, wordt soms onvoldoende rekening gehouden met de kwaliteit en omvang van de huidige werking.

De beoordelaars vinden het onderscheid tussen aanduiding als cultureel-erfgoedinstelling en indeling bij het landelijke en regionale niveau zinvol. De grens tussen de verschillende niveaus is daarbij wel nog niet altijd even scherp. Het departement sluit zich hierbij aan, maar stelt wel de vraag of het onderscheid tussen regionale en landelijke indeling in deze vorm nog wel relevant is na de overdracht van de provinciale bevoegdheden. Mogelijk kan ook op andere manieren rekening gehouden worden met de omvang en schaalgrootte van de werking.

De subsidiëringvoorwaarde omtrent een opzichzelfstaande cultureel-erfgoedwerking (art. 48) is voor een beoordelingscommissie erg moeilijk te beoordelen.

⇒ **Verdere aanpak**

- **Eventueel herzien Cultureelerfgoeddecreet: criteria verder scherpstellen**

- de organisatie die reeds aangeduid was als cultureel-erfgoedinstelling.

Voor deze organisatie (M HKA) werd de aanvraag voor werkingssubsidies beoordeeld door de commissie landelijke musea. Omdat ze reeds aangeduid was, kreeg deze organisatie als enige collectiebeherende organisatie geen beoordeling van de huidige werking.

- het steunpunt voor cultureel erfgoed.

Omwille van de hervorming van de zogenaamde 'bovenbouw' (organisaties die een middenpositie innemen tussen overheid en sector) was deze organisatie oorspronkelijk niet opgenomen in het Cultureelerfgoeddecreet, maar ze werd hieraan toegevoegd door het Verzameldecreet. In dit kader diende de organisatie op 1 oktober 2018 een aanvraag in voor de beleidsperiode 2019-2023.

⇒ **Analyse**

Het beoordelingsproces wordt positief ervaren. Het werken met insteken is een goede werkwijze. De constante kwaliteit van de insteken moet wel nog sterker gegarandeerd worden. Er moet ook blijvend over gewaakt worden dat de insteken niet te zeer het advies bepalen. Zeker onder tijdsdruk bestaat dit risico. Het advies moet steeds door alle leden gedragen zijn.

Ondanks gelijkaardige criteria en voorafgaande afspraken treden soms interpretatieverschillen op tussen beoordelingscommissies. De afstemmingscommissie komt voor sommige punten eigenlijk te laat in het beoordelingsproces om dit bij te sturen.

Zo zijn de categorieën voor quoterings van indeling en werkingssubsidies op zich goede werkinstrumenten, maar de precieze betekenis en vooral het gebruik van de verschillende categorieën moet verder scherpgesteld worden. De vrees leeft ook bij de beoordelaars dat de quoterings kan leiden tot een te kwantitatieve benadering, los van de kwalitatieve beoordeling.

Over de repliek is er bij alle betrokken partijen ontevredenheid. Doordat enkel gereageerd kon worden op feitelijke fouten was de impact van de replieken op de adviezen beperkt, terwijl deze procedurestap wel een grote druk legde op de globale procedure en timing. Aanvragers en beoordelaars vragen daarbij een verbreding van het repliekrecht, zodat ook bepaalde interpretaties in vraag gesteld kunnen worden. Tegelijk stelt de afstemmingscommissie terecht dat het niet de bedoeling kan zijn de gehele beoordeling opnieuw te doen. Het departement vreest evenwel dat een verbreding van het repliekrecht onvermijdelijk zal leiden tot een repliekrecht op alle facetten van het advies en dus een mogelijk hernemen van de gehele advisering. Het departement stelt daarom dat de meerwaarde van de repliekprocedure in zijn geheel bekeken moet worden.

Over de kwaliteit van de adviezen is er eerder tevredenheid. Een significante minderheid van de beoordelaars is het hier evenwel -om diverse redenen- niet mee eens.

De veelheid van criteria die voor collectiebeherende organisaties beoordeeld moeten worden, leidt wel tot relatief omvangrijke adviezen, wat de leesbaarheid niet bevordert. Doordat bij deze organisaties bepaalde aspecten van de werking zowel voor huidige als toekomstige werking beoordeeld moeten worden, is gedeeltelijke herhaling hierbij soms moeilijk te vermijden.

De inbedding van de procedure voor de aanduiding van cultureel-erfgoedinstellingen in het geheel van de grote cultureel-erfgoedronde veroorzaakte veel planlast voor alle betrokkenen en bemoeilijkte de timing

De procedures voor aanduiding en werkingssubsidies moeten daarbij ook verder afgestemd worden met de kunsteninstellingen. Tenslotte wordt ook bekeken of er nadere bepalingen nodig zijn voor aanvragen van organisaties waarbinnen de Vlaamse Overheid in meer of mindere mate een rechtstreekse verantwoordelijkheid neemt, de zogenaamde 'eigen instellingen'.

Een aantal van deze wijzigingen kan gebeuren door aanpassingen aan het draaiboek, andere zaken vragen evenwel wijzigingen aan het decreet of het uitvoeringsbesluit.

- **Eventueel aanpassen Cultureelerfgoeddecreet: herbekijken timing indienen steunpunt**

Bij aanpassing van het Cultureelerfgoeddecreet kan de mogelijkheid onderzocht worden om het steunpunt op een ander moment te laten indienen, bv. een jaar voor de grote ronde. Dit moet evenwel afgestemd worden met de procedures voor de andere steunpunten.

2.5 TIMING EN WERKLAST

⇒ **Situering**

De doorlooptijd van de gehele procedure liep van de indiendata op 15/12/2017 (voor landelijke organisaties) en 15/1/2018 (voor regionale organisaties) tot aan de beslissing van de Vlaamse Regering op 28/9/2018. Tussentijds besliste de Vlaamse Regering op 28/3/2018 om geen bijkomende cultureel-erfgoedinstellingen aan te duiden.

De periode van de beoordeling liep van de indiendatum tot juni 2018. Dit omvat de gehele procedure van ontvankelijkheid, het lezen van aanvraagdossiers, het opstellen van insteken, plaatsbezoeken, hoorzittingen, het formuleren van voorlopige adviezen, de eerste afstemming over de voorlopige adviezen, het indienen van replieken, het formuleren van definitieve adviezen, de tweede afstemming over de definitieve adviezen, en het opstellen van een leeswijzer. Na de bekendmaking van de definitieve adviezen volgde overleg met steden en gemeenten, het formuleren van een voorstel van beslissing door het departement en het voorleggen voor beslissing aan de Vlaamse regering door de minister.

⇒ **Analyse**

De globale doorlooptijd wordt niet als problematisch ervaren, de timing van bepaalde onderdelen wel. De beschikbare tijd voor de aanduiding van cultureel-erfgoedinstellingen was bijvoorbeeld erg beperkt en zou met meer aanvragen niet haalbaar geweest zijn.

Het grootste knelpunt is evenwel de werklast. De verwachtingen naar de beoordelaars, maar ook naar het departement, zijn eigenlijk niet realistisch. Meer dan 2/3de van de beoordelaars vindt bijvoorbeeld de vereiste leestijd niet werkbaar. Enkel structurele ingrepen kunnen dit probleem verhelpen.

Ondanks de erg hoge werklast ervaren de beoordelaars het commissiewerk wel als zinvol. 2/3de van de beoordelaars geeft aan waarschijnlijk wel opnieuw te willen zetelen.

Het departement stelt vast dat bij de collectiebeherende organisaties vooral het beoordelen van de huidige werking een grote werklast met zich brengt. De beoordelaars moeten de verschillende facetten van de werking immers in detail toetsen aan de hand van een groot aantal criteria. Hoewel dit noodzakelijk is voor een accuraat beeld van de werking (zie 2.3), blijkt het toetsen in de praktijk in het overgrote deel van de gevallen neer te komen op het bevestigen van een reeds bestaand indelingsniveau (dit geldt niet voor de aanduiding). De vraag is dus of er geen efficiënter systeem moet komen voor de inschatting van de kwaliteit van de huidige werking.

⇒ ***Verdere aanpak***

- **Informatieverstrekking: realistischere inschatting tijdsbesteding beoordelaars**

Het departement zal trachten op voorhand een realistischere inschatting van de tijdsbesteding te maken en te communiceren.

- **Kiosk en aanvraagformat: op punt stellen aanvraagformat**

Een verscherping van het aanvraagformat (zie 2.2) zal vooral bijdragen aan het verlagen van het voorbereidende werk van de commissieleden.

- **Cultureelerfgoeddecreet (en Uitvoeringsbesluit): op punt stellen beoordelingscriteria**

Bij een eventuele herziening van het decreet en het uitvoeringsbesluit kunnen de criteria verder verscherpt worden (zie 2.3), zodat de commissies geen onnodige, onduidelijke of dubbele criteria moeten beoordelen.

- **Beoordelingsprocedure/draaiboek en eventueel aanpassen Cultureelerfgoeddecreet: vergroten rol departement bij indeling**

Zoals de afstemmingscommissie aangeeft, kan de rol van het departement bij de indeling herbekeken worden. Binnen de huidige regelgeving kan het departement reeds in het kader van de tussentijdse evaluatie het blijvend beantwoorden aan de decretale criteria evalueren, en zo reeds een inschatting maken van de indelingscriteria. De vraag is wel of dit de werklast tijdens de beoordelingsronde voldoende laat dalen.

Meer structurele ingrepen vereisen sowieso een aanpassing aan de regelgeving. Zo zou de indeling meer op basis van continuïteit kunnen gebeuren, waarop enkel ingegrepen wordt bij negatieve evaluatie. Dit is in overeenstemming met het continue karakter van de basiswerking van een collectiebeherende organisatie. Ook een eventuele wijziging aan de indelingsniveaus (zie 2.3) vraagt decretale wijzigingen.

- **Beoordelingsprocedure/draaiboek en eventueel Cultureelerfgoeddecreet: vergroten rol departement bij zakelijke analyse**

In de analyse van de aanvraag zal het departement verder gaan in de zakelijke analyse, met inbegrip van de analyse van het beschikken over 'een opzichzelfstaande cultureel-erfgoedwerking' (CED, art. 48). Dit kan tot op zekere hoogte opgevangen worden binnen de bestaande procedure, maar een echte vorm van preadvies vraagt wel een decretale wijziging.

- **Samenstelling beoordelingscommissies: een verhoging van het aantal beoordelingscommissies bekijken**

Indien een structurele vermindering van de werklust per dossiers niet bereikt wordt, is een vermindering van het aantal dossiers per commissie eigenlijk de enige optie (maar dit leidt tot een hoger aantal commissies én tot meer nood aan afstemming).

2.6 WERKING AFSTEMMINGSCOMMISSIE

⇒ **Situering**

De afstemmingscommissie is een nieuw instrument in het kader van het Cultureelerfgoeddecreet. Het decreet (art. 89) bepaalt dat het gaat om een beoordelingscommissie die in geval van gelijktijdige beslissing instaat voor het afstemmen van adviezen over beoordelingscommissies heen. De commissie moet samengesteld zijn uit leden van de adviescommissie en de voorzitters en eventueel een ander lid van de beoordelingscommissies.

In de voorbije ronde werd gekozen voor een maximale invulling van deze decretale bepaling: de afstemmingscommissie bestond uit de leden van de adviescommissie en de voorzitters en ondervoorzitters van de beoordelingscommissies. De voorzitter en ondervoorzitter van de adviescommissie traden daarbij ook op als voorzitter en ondervoorzitter van de afstemmingscommissie.

De afstemming gebeurde zowel voor de voorlopige adviezen als voor de definitieve adviezen. De afstemmingscommissie signaleerde daarbij mogelijke knelpunten aan de beoordelingscommissies, die instonden voor eventuele wijzigingen aan het advies.

De afstemmingscommissie stelde daarnaast een leeswijzer op, waarin de resultaten van de beoordeling gesitueerd worden.

⇒ **Analyse**

Zowel de afstemming als de leeswijzer worden als erg zinvol ervaren. Voor beide elementen geldt evenwel dat het proces voor het eerst doorlopen werd en dat bij aanvang het precieze doel en de aanpak nog niet helemaal scherp waren. Voor een aantal vormen van afstemming komt de afstemmingscommissie bovendien te laat in het beoordelingsproces. (zie 2.4)

De rol van de leden van de adviescommissie in de afstemmingscommissie was nog onvoldoende duidelijk bepaald. De vraag kan daarbij gesteld worden of de samenstelling van de commissie (17 leden) niet te omvangrijk was.

⇒ **Verdere aanpak**

- **Procedure/draaiboek: meer afstemming voorzien voor en gedurende het beoordelingsproces, voorafgaand aan de afstemmingscommissie (zie ook 2.4)**

Door meer afstemming vóór en gedurende het afstemmingsproces kan waar nodig eerder ingegrepen worden, wat de afstemmingscommissie gedeeltelijk ontlast. Het draaiboek kan bepalen op welke manier en in welke gevallen (leden van) de afstemmingscommissie betrokken kan of moet worden bij de voorafgaande afstemming.

- **Procedure/draaiboek: vastleggen samenstelling en werking afstemmingscommissie**

Het draaiboek zal de samenstelling, werkwijze en taakverdeling van de afstemmingscommissie duidelijker op voorhand vastleggen. Daarbij moet ook bekeken worden of het aantal leden van de afstemmingscommissie in de voorbije ronde niet te omvangrijk was. De decretale bepalingen laten toe te werken met een lager aantal leden.

2.7 VERDERE VERLOOP BESLISSINGSPROCEDURE

⇒ **Situering**

Na het opstellen van de adviezen volgde een overleg met steden en gemeenten. Daarna stelde het departement een voorstel van beslissing op, dat de adviezen naar middelen vertaalde. De minister legde vervolgens een voorstel van beslissing voor aan de Vlaamse Regering, die op 28 september 2018 besliste.

Bij het voorstel en bij de uiteindelijke beslissing werden een aantal kwantitatieve parameters gehanteerd, die na de beslissing ook gecommuniceerd werden aan de aanvragers.

De basisberekening voor reeds gesubsidieerde organisaties was: huidig subsidiebedrag + vaste bonus voor basiswerking + bonus voor quoterings. De hoogte van de bonussen was afhankelijk van het type aanvraag. De bonus voor basiswerking was bij musea ook gebonden aan de grootte van de organisatie. Enkele dienstverlenende organisaties ontvingen een fusiebonus en voor nieuwe werkingen was er een afzonderlijke berekening. Bij enkele organisaties was er een gemotiveerde afwijking van deze regels.

⇒ **Analyse**

Het formele overleg met steden en gemeenten wordt positief geëvalueerd.

De rol van het departement bij de beoordeling en het opstellen van het voorstel van beslissing is momenteel vrij summier beschreven in het decreet en het draaiboek. Het belang en de impact van het voorstel van beslissing was daardoor voor heel wat beoordelaars op voorhand onvoldoende duidelijk. De adviezen en de leeswijzer kunnen immers op heel wat manieren vertaald worden naar middelen.

De financiële inhaalbeweging voor de cultureel-erfgoedsector wordt als erg positief gezien. De principes waarop de beslissing van de Vlaamse Regering gebaseerd zijn, zijn op zich ook voldoende duidelijk voor de betrokkenen. Sommige van deze principes worden wel in vraag gesteld. Zo vreesden sommigen dat door te vertrekken van het huidige subsidiebedrag bestaande onevenwichten in de sector in stand worden gehouden. Tegelijkertijd worden de bonussen voor de score als relatief laag ervaren, waardoor de impact van de aanvraagprocedure en de beoordeling eigenlijk slechts beperkt zichtbaar is in het financiële resultaat.

Het departement wijst er wel op dat in de leeswijzer van de afstemmingscommissie werd gevraagd om de basiswerking van alle organisaties te versterken, wat leidt tot minder scherpe verschillen. Door te vertrekken van het bestaande subsidiebedrag worden bovendien grote schommelingen voor de organisaties vermeden. Dit draagt bij aan de continuïteit van de werkingen, ook op personeelsvlak.

Met betrekking tot het voorstel en de uiteindelijke beslissing vinden heel wat aanvragers en beoordelaars dat er op voorhand meer duidelijkheid zou moeten zijn over de bij de toekenning gehanteerde principes, methode en parameters. De afstemmingscommissie vraagt daarom niet enkel rekening te houden met het huidige subsidiebedrag en de quotering, maar met een veelheid aan factoren: de inhoud van de adviezen (en niet enkel de quotering), het geformuleerde ambitieniveau, historische onderfinanciering, andere beschikbare financieringsbronnen ...

Het departement begrijpt deze vraag, maar wijst er wel op dat het hele beslissingsproces sterk contextgebonden is: de bedragen zijn niet enkel afhankelijk van de individuele adviezen en quoteringen, maar ook van de leeswijzer (inclusief meervraag), accenten in de strategische visienota, het beschikbare budget en de verdeling van dat budget over de subsectoren. In een andere budgettaire context zouden mogelijk erg andere parameters gehanteerd zijn. Sowieso is een deels kwantitatieve benadering bij het toekennen van de middelen onvermijdelijk.

Een laatste vaststelling betreft de geformuleerde aandachtspunten, die niet altijd in verhouding zijn tot het toegekende bedrag. De beslissing van de Vlaamse Regering nam de aandachtspunten immers meestal ongewijzigd over uit het advies, zonder rekening te houden met het feitelijk toegekende bedrag.

⇒ **Verdere aanpak**

- **Beoordelingsprocedure/draaiboek, Strategische Visienota en eventueel aanpassen Cultureelerfgoeddecreet: expliciteren rol departement en relevante parameters beslissing**

De rol van het departement bij de beoordeling zal nadrukkelijker geëxpliciteerd worden in het draaiboek, ook rekening houdend met een gewijzigde rol in de advisering (zie onder meer 2.5). De mogelijkheden worden bekeken om de parameters die relevant kunnen zijn voor het voorstel van beslissing duidelijker in beeld te brengen, bijvoorbeeld in de Strategische Visienota. Bij een eventuele herziening van het Cultureelerfgoeddecreet zal ook bekeken worden of het nodig of zinvol is hiervoor ook decretale wijzigingen door te voeren.

- **Voorbereiden beslissing Vlaamse Regering: aandachtspunten in overeenstemming brengen met het toegekende bedrag**

Vooraleer de Vlaamse Regering een definitieve beslissing neemt, zal gecontroleerd worden of de door de beoordelingscommissie geformuleerde aandachtspunten haalbaar zijn met het toegekende bedrag. De beoordelingscommissie kan hier zelf in haar advies ook al indicaties voor geven.

2.8 AFSPRAKEN VOLGENDE BELEIDSPERIODE

⇒ *Situering*

Met landelijke organisaties sluit de Vlaamse overheid een beheersovereenkomst met doelstellingen voor de volgende beleidsperiode. Deze doelstellingen omvatten het geheel van de (gesubsidieerde) cultureel-erfgoedwerking.

Met regionale collectiebeherende organisaties werden geen verdere afspraken gemaakt, de opvolging gebeurt hier op basis van de uitvoering van de functies en de zakelijke werking.

⇒ *Analyse*

Over het werken met beheersovereenkomsten is er globaal tevredenheid. De afspraken met de regionale organisaties zijn minder duidelijk, hoewel de aanvragers zelf hier momenteel geen probleem in zien.

⇒ *Verdere aanpak*

Naar een volgende beleidsperiode moet bekeken worden hoe de opvolging gedurende de beleidsperiode best gebeurt, rekening houdend met het eventueel herzien van procedures en de afstemming met andere subsidieprocessen in kader van het traject 'slimme subsidies' binnen het departement.

3 OVERZICHT VERBETERVORSTELLEN

Dit punt geeft een kort overzicht van de verbetervoorstellen, gekoppeld aan de ingrepen die ervoor nodig zijn. Tussen haakjes wordt steeds verwezen naar de uitgebreidere behandeling van het voorstel onder 'Verdere aanpak' in punt 2.

Enkele voorstellen komen tweemaal voor, omdat beperkte ingrepen mogelijk zijn via de procedure/het draaiboek, terwijl verder gaande ingrepen decretale ingrepen vragen.

- **Samenstelling pool en commissies**
 - o verzekeren expertise/vermijden betrokkenheden (2.1)
 - o in geval globale werklast niet verlaagd wordt, een verhoging van het aantal beoordelingscommissies bekijken (2.5)
- **Informatieverstrekking beoordelaars**
 - o realistischere inschatting tijdsbesteding beoordelaars (2.5)
- **KIOSK en aanvraagformat**
 - o format herzien en strakker aflijnen (2.2, 2.5)
- **Huishoudelijk reglement en draaiboek**
 - o bepalingen betrokkenheden op punt stellen (2.1)

- **Beoordelingsprocedure/draaiboek**
 - o verzekeren maximale inzet expertise bij plaatsbezoeken (2.1)
 - o op punt stellen bepalingen betrokkenheden (2.1)
 - o scherpstellen rol departement bij zakelijke advisering, indeling en voorstel van beslissing (2.2, 2.3, 2.5, 2.7)
 - o formule hoorzitting herbekijken (2.2)
 - o invulling 'feitelijke fout' bij repliek herbekijken (2.4)
 - o optimaliseren insteken (2.4)
 - o verder scherpstellen aanpak beoordeling, onder meer met betrekking tot insteken en quoterings (2.4)
 - o procedure aanduiding en werkingssubsidies cultureel-erfgoedinstellingen en omgaan eigen instellingen herbekijken (2.4)
 - o voorzien van meer afstemming voor en tijdens de beoordeling, voorafgaand aan de afstemmingscommissie (2.4, 2.6)
 - o vastleggen samenstelling en werking afstemmingscommissie (2.6)
- **Strategische Visienota**
 - o nadrukkelijker prioriteiten en richtlijnen formuleren (2.2, 2.7)
- **Vorbereiden beslissing Vlaamse Regering**
 - o aandachtspunten in overeenstemming brengen met het toegekende bedrag (2.7)
- **Afsprakenkader opvolging beslissing**
 - o afstemmen afspraken opvolging over indelingsniveaus (2.8)
- **Bij eventueel herzien Cultureelerfgoeddecreet**
 - o criteria en andere decretale bepalingen verder scherpstellen (2.3, 2.5, 2.7)
 - o evalueren huidig indelingssysteem (opdeling regionaal/landelijk) en evaluatie indeling (meer vanuit continuïteit) (2.5)
 - o vergroten rol departement bij zakelijke analyse en beoordeling/evaluatie indeling (2.5)
 - o procedure aanduiding en werkingssubsidies cultureel-erfgoedinstellingen en omgaan met eigen instellingen herbekijken (2.4)
 - o indiendatum Steunpunt herbekijken (2.4)
 - o Invulling/nut repliek herbekijken (2.4)